

รายงาน

ของ

คณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
สภาปฏิรูปแห่งชาติ

วาระที่ ๗ : การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม
(วาระการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ)

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมาย
และกระบวนการยุติธรรม
สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ (สปช) ๘/๘๖/๖ ๕๕๘

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๑๗ มีนาคม ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

กราบเรียน ประธานสภาปฏิรูปแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ ครั้งที่ ๗/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ตามข้อบังคับการประชุมสภาปฏิรูปแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๐ วรรคสาม (๓) คณะกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายเสรี สุวรรณภานนท์	ประธานกรรมการ
๒. นายประสิทธิ์ ปทุมารักษ์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลตำรวจโท อาจิม โชติวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์พิเศษกิติพงษ์ อรุณีพัฒน์พงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. นายอุดม เพ็ญพิง	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๖. พลเรือเอก พระจันทรื ตามประทีป	ที่ปรึกษากรรมการ
๗. นายเข้มชัย ชุตินวงศ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๘. พลตำรวจตรี ปรีชา สมุทระเปารยะ	ที่ปรึกษากรรมการ
๙. นายอดิศักดิ์ ภาณุพงศ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๐. นายจิระรัตน์ นพวงศ์ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษากรรมการ
๑๑. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๑๒. นายคณิต ขุริรัง	โฆษกกรรมการ
๑๓. นายวันชัย สอนศิริ	โฆษกกรรมการ
๑๔. นายโกวิท ศรีไพโรจน์	กรรมการ
๑๕. นายคำนุณ สิทธิสมาน	กรรมการ
๑๖. นายจุมพล สุขมัน	กรรมการ
๑๗. นายเจริญศักดิ์ ศาลากิจ	กรรมการ
๑๘. ศาสตราจารย์นันทวัฒน์ บรมานันท์	กรรมการ
๑๙. นายบัญชา ปรมีศณาภรณ์	กรรมการ
๒๐. รองศาสตราจารย์พันธุ์ทิพย์ สายสุนทร	กรรมการ
๒๑. นายเพิ่มศักดิ์ เชื้อชาติ	กรรมการ
๒๒. นายวรรณชัย บุญบำรุง	กรรมการ
๒๓. นายวิวรรธน์ แสงสุริยะฉัตร	กรรมการ
๒๔. นายอนันตชัย คุณานันทกุล	กรรมการ
๒๕. นายสังศิต พิริยะรังสรรค์	กรรมการ
๒๖. พลเอก จิระ โกมุทพงศ์	เลขาธิการคณะกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่อง การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (วาระการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ) โดยมีประเด็นการปฏิรูปสำคัญในเรื่อง ๑) การปฏิรูปกฎหมาย ๒) การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ซึ่งคณะกรรมการได้ศึกษาแนวทางการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมวาระแรกเสร็จแล้ว (โดยแยกการรายงานการปฏิรูปกิจการตำรวจออกต่างหากอีกฉบับหนึ่ง) จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอที่ประชุม สภาปฏิรูปแห่งชาติ พิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ลงชื่อ เสรี สุวรรณภานนท์

(นายเสรี สุวรรณภานนท์)

ประธานกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

สำนักกรรมการ ๒

โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๐๖-๗

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๐๗

สำเนาถูกต้อง

สายพิน รุ่ง

(นางสาวสายพิน รุ่งเนตร)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการกฎหมาย
การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน

สายพิน/ร่าง
ธารทิพย์/พิมพ์
สายพิน/ทาน

สารบัญ

	หน้า
รายงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม สภาปฏิรูปแห่งชาติ เรื่อง การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (วาระการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ)	
บทนำ	
๑. หลักการและเหตุผล	๑
๒. ประเด็นการศึกษา	๑
๓. วิธีการพิจารณาศึกษา	๒
๔. สรุปผลการพิจารณาศึกษา	๒
ส่วนที่ ๑ การปฏิรูปกฎหมาย	๒
๑. การปฏิรูปการจัดทำกฎหมาย การปรับปรุงและยกร่างกฎหมาย	
๒. การปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมาย	
๓. การปฏิรูปทบทวนคดีของกฎหมาย	
๓.๑ รัฐธรรมนูญ	
๓.๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	
๓.๓ พระราชบัญญัติ	
๓.๔ อื่น ๆ (พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ)	
ส่วนที่ ๒ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม	๖
๕. ข้อเสนอแนะประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการ ที่นำเสนอต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา	๑๐

รายงาน

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ

พิจารณาศึกษาเรื่อง การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (วาระการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ)

๑. หลักการและเหตุผล

โดยเหตุที่ระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ที่ผ่านมา ได้เกิดสถานการณ์ที่ไม่มีความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง สร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนอย่างกว้างขวาง เนื่องจากความเห็นและอุดมการณ์ทางการเมืองของประชาชนแบ่งออกเป็นฝักเป็นฝ่ายมีความขัดแย้งและมีการต่อสู้ในทางการเมืองจนลุกลามมีผลกระทบก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม ประชาชนขาดความผาสุกและไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายกันมาก มีคนจำนวนไม่น้อยไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและพร้อมที่จะกระทำความผิดต่อกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีจิตวิญญาณในการปฏิบัติหน้าที่ ขาดความรับผิดชอบและหย่อนยานต่อการบังคับใช้กฎหมาย เกิดแนวทางในการดำเนินการและการตัดสินใจปัญหาทางกฎหมายหลายมาตรฐาน ประชาชนขาดความศรัทธาและไม่เชื่อถือกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ กระบวนการร่างกฎหมายที่ใช้เวลานาน ซับซ้อนและมีขั้นตอนมาก ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และขาดการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้ทันสมัย ทำให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ

จากปัญหาข้างต้น จึงสมควรต้องมีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ โดยองค์กรและเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมต้องปรับเปลี่ยนหรือปรับปรุงแนวทางการบริหารองค์กรและวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งการแก้ไขปัญหาของการบังคับใช้กฎหมายให้มีมาตรฐาน และปรับปรุงกระบวนการร่างและแก้ไขกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อถือต่อองค์กรในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนไม่ได้รับผลกระทบหรือไม่ได้รับความเดือดร้อน และเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง

๒. ประเด็นการศึกษา

เพื่อแก้ไขปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ กำหนดแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรในกระบวนการยุติธรรมให้ทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จึงได้กำหนดประเด็นการศึกษาไว้ ดังนี้

๒.๑ ศึกษาการจัดทำ ปรับปรุงกระบวนการร่างกฎหมาย รวมถึงการแก้ไขกฎหมายให้มีการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ ศึกษาการปฏิบัติงาน กระบวนการทำงาน การใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ การปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

๒.๓ ศึกษาการปฏิรูปองค์กรและกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาลให้เหมาะสม รวมถึงการป้องกันอาชญากรรม การลดปัญหาอาชญากรรมและคดีความ เพื่อให้คดีไปสู่ศาลน้อยลง

๒.๔ ศึกษาการปฏิรูปองค์กรและกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล รวมถึงศึกษาประเด็นทางกฎหมายที่ก่อให้เกิดการทุจริตคอร์รัปชัน และแนวทางของกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน

๒.๕ ศึกษาและปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในทางเศรษฐกิจและสังคม

๒.๖ ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบังคับใช้กฎหมาย การสำรวจความเห็นและประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนต่อเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรม

๓. วิธีการดำเนินการ

คณะกรรมการการได้ตั้งคณะอนุกรรมการ จำนวน ๖ คณะ ตามอำนาจหน้าที่ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

๑. คณะอนุกรรมการปฏิรูปองค์กรและกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาล
๒. คณะอนุกรรมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล
๓. คณะอนุกรรมการปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมาย
๔. คณะอนุกรรมการปฏิรูปการจัดทำกฎหมาย ปรับปรุงและยกร่างกฎหมาย
๕. คณะอนุกรรมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในองค์กรอิสระ
๖. คณะอนุกรรมการปฏิรูปโครงสร้าง อำนาจหน้าที่และกระบวนการทำงานตำรวจเพื่อประโยชน์ของประชาชน

ทั้งนี้ โดยให้คณะอนุกรรมการแต่ละคณะพิจารณากรอบการปฏิรูปตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และคณะกรรมการได้พิจารณาเห็นชอบแนวทางการปฏิรูปที่คณะอนุกรรมการได้ศึกษา และได้วางกรอบเป็นแนวทางปฏิรูปไว้ดังกล่าว รวมทั้งได้นำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ประชาชนส่งผ่านมาจากศูนย์รับฟังความคิดเห็นของสภาปฏิรูปแห่งชาติ ได้ส่งมาให้ในห้วงเวลาที่ผ่านมา ซึ่งคณะกรรมการจะได้ดำเนินการให้มีข้อเสนอแนะในการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ได้วางกรอบตามแนวทางที่รายงานนี้

๔. สรุปผลการพิจารณาศึกษา

ส่วนที่ ๑ การปฏิรูปกฎหมาย ได้กำหนดประเด็นการศึกษาเป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

- การปฏิรูปการจัดทำกฎหมาย การปรับปรุงและยกร่างกฎหมาย
- การปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมาย
- การปฏิรูปตัวบทกฎหมาย

๑. การปฏิรูปการจัดทำกฎหมาย การปรับปรุงและยกร่างกฎหมาย

กระบวนการจัดทำกฎหมายและปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายโดยรวบรวมกฎหมายแบ่งหมวดหมู่ และเสนอแนะการแก้ไขกฎหมายแต่ละฉบับ โดยมีกรอบการปฏิรูปและสรุปความเห็นที่มีความจำเป็นต้องปฏิรูปมี ๔ ประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑.๑ การจัดทำและปรับปรุงกฎหมายยังมีกระบวนการที่ใช้เวลานาน ซับซ้อนและมีขั้นตอนมาก และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีส่วนได้เสีย จึงควรจะมีการปฏิรูปกระบวนการตรากฎหมายและปรับปรุงกฎหมายปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา และพระราชบัญญัติคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ในการแบ่งอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับร่างกฎหมายที่สามารถทำให้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชนและสังคมโดยรวม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น

๑.๒ ปัญหาของกฎหมายที่กระจัดกระจาย ไม่เป็นหมวดหมู่ และมีกฎหมายหลายฉบับที่สมควรยกเลิกหรือปรับปรุง

๑.๓ การปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้หลักต่างตอบแทน

๑.๔ การจัดทำและปรับปรุงกฎหมายด้านการจัดการประชากรในสถานการณ์ปัจจุบันให้สอดคล้องพันธกรณีระหว่างประเทศ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับกฎหมาย ๕ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. ๒๕๐๘ พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ พระราชบัญญัติ

ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ เพื่อสร้างความเป็นธรรมให้กับประชาชนในประเทศไทยและทำให้ประเทศไทยไม่ถูกลดระดับ ตามมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการปฏิรูปกฎหมายด้านการจัดการ ประชากรในสถานการณ์อนาคตให้สอดคล้องกับการที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับ กฎหมาย ๔ เรื่อง คือ

- (๑) กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล
- (๒) กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร
- (๓) กฎหมายว่าด้วยสัญชาติ
- (๔) กฎหมายว่าด้วยการเข้าเมือง

๒. การปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมาย

ประเทศไทยเกิดความไม่สงบเรียบร้อยมานานนับ ๑๐ ปี การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ มีกฎหมายหลายฉบับที่สร้างความเป็นธรรมในสังคม การบังคับใช้กฎหมายมีหลายมาตรฐาน เกิดปัญหา ทางการเมืองที่มีนักการเมืองแสวงหาประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เกิดการทุจริตคอร์รัปชันกันมาก การเมืองขาดเสถียรภาพ เศรษฐกิจของประเทศ เศรษฐกิจชุมชน และเศรษฐกิจภาคครัวเรือนตกต่ำ ประชาชน มีรายได้ไม่พอกับรายจ่าย บ้านเมืองเกิดความไม่สงบเรียบร้อย ประชาชนไม่ได้รับความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน เกิดความแตกแยกของประชาชน ผู้คนไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและมีความกล้าที่จะกระทำความผิด ต่อกฎหมาย มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจจำนวนมาก เกิดการกระทำความผิดต่อกฎหมายทั้งระดับ ประชาชนทั่วไปและในส่วนของเจ้าหน้าที่บ้านเมือง ที่มีการกระทำความผิดต่อกฎหมายกันมาก รวมถึงมีการ ทุจริตคอร์รัปชันหลายภาคส่วน ในส่วนงานของรัฐที่ให้บริการประชาชนยังมีการเรียกรับผลประโยชน์ ประชาชน ส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อนจากการบังคับใช้กฎหมายและเจ้าหน้าที่รัฐ

ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ได้ผลและไม่มีประสิทธิภาพ เป็นปัญหาที่พบในสังคมไทยมาช้านาน ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่ามีสาเหตุใหญ่ ๓ ประการ ดังนี้

๑) บทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งผู้ร่างกฎหมายขาดข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของกฎหมาย และไม่ได้ มีการศึกษาผลกระทบของกฎหมายที่เสนอยังเป็นรูปธรรม ทำให้กฎหมายมีความไม่เหมาะสม ขาดความ ชัดเจนทั้งโดยลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์ อีกทั้งกฎหมายล้าสมัย ไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน มีความซ้ำซ้อน และขัดแย้งกัน ขาดความเชื่อมโยงทำให้กฎหมายเข้าใจยาก มีปัญหาในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย ส่งผลให้เกิดการระแวกประชาชนและผู้บังคับใช้กฎหมายเกินสมควร

๒) ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจในเนื้อหาสาระของกฎหมาย และเจตนารมณ์ของการออก กฎหมายที่ตนเองบังคับใช้อย่างแท้จริง ทำให้การบังคับใช้ไม่สมบูรณ์ หรือไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือตามที่ กฎหมายบัญญัติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการบูรณาการในการบังคับใช้กฎหมาย ในบางกรณีเจ้าหน้าที่ของ รัฐใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการหาประโยชน์ส่วนตัว เช่น เรียกสินบน หรือยอมรับสินบนเพื่อกระทำการหรือ งดเว้นกระทำการตามหน้าที่

๓) ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมายไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย หรือมีความรู้เรื่องกฎหมายแต่ไม่เข้าใจในเนื้อหา สาระของกฎหมาย หรือมีความรู้เรื่องกฎหมายแต่ไม่เคารพกฎหมาย หลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย

แนวทางการแก้ไขปัญหา

๑. ให้มีบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของประชาชน
๒. ให้เจ้าหน้าที่ผู้รักษากฎหมายปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด จริงจัง และไม่สร้าง ความเดือดร้อนให้กับประชาชน ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน
๓. ให้ประชาชนอยู่ภายใต้กฎหมายของบ้านเมือง

๓. การปฏิรูปบทบัญญัติของกฎหมาย

๓.๑ รัฐธรรมนูญ

(๑) การปฏิรูปรัฐธรรมนูญต้องไม่สร้างความขัดแย้ง

(๒) รัฐธรรมนูญควรวางหลักการสำคัญเท่านั้น สำหรับรายละเอียดควรบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

๓.๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๓.๓ พระราชบัญญัติทั่วไป

๓.๔ อื่น ๆ (พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ)

ในการศึกษาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ได้มีการศึกษาปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย แนวทางการแก้ปัญหา และรวบรวมกฎหมายที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้ โดยมีกรอบการปฏิรูปและสรุปความเห็นที่มีความจำเป็นต้องปฏิรูป คือ

๑. ประเด็นปัญหา

๑.๑ บทบัญญัติของกฎหมาย

๑.๑.๑ ผู้ร่างกฎหมายขาดข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาของกฎหมาย และไม่ได้มีการศึกษาผลกระทบของกฎหมายที่เสนออย่างเป็นรูปธรรม ทำให้กฎหมายมีความไม่เหมาะสม ขาดความชัดเจนทั้งโดยลายลักษณ์อักษรและเจตนารมณ์

๑.๑.๒ กฎหมายล้าสมัย ไม่ครอบคลุม ไม่ชัดเจน มีความซ้ำซ้อนและขัดแย้งกัน ขาดความเชื่อมโยงทำให้กฎหมายเข้าใจยาก มีปัญหาในการปฏิบัติและการบังคับใช้กฎหมาย

๑.๑.๓ กฎหมายบางฉบับสร้างภาระแก่ประชาชนและผู้บังคับใช้กฎหมายเกินสมควร

๑.๒ ผู้บังคับใช้กฎหมาย

๑.๒.๑ การบังคับใช้กฎหมายทั้งในระดับผู้รักษาการตามกฎหมาย และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการตรากฎหมาย

๑.๒.๒ ไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจในเนื้อหาสาระของกฎหมาย และเจตนารมณ์ของการตรากฎหมายที่ตนเองบังคับใช้อย่างแท้จริง การบังคับใช้ไม่สัมฤทธิ์ผล

๑.๒.๓ ไม่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ

๑.๒.๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีการประสานงานกันหรือปฏิบัติให้สอดคล้องกันในการบังคับใช้กฎหมาย ทำให้ไม่มีการบูรณาการในการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒.๕ ขาดความสัมพันธ์อันดี ระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย

๑.๓ ผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย

๑.๓.๑ ไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย

๑.๓.๒ มีความรู้เรื่องกฎหมายแต่ไม่เข้าใจในเนื้อหาสาระของกฎหมาย

๑.๓.๓ มีความรู้เรื่องกฎหมายแต่ไม่เคารพกฎหมาย หลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ ในด้านบทบัญญัติของกฎหมาย ให้มีกระบวนการตรากฎหมายด้วยถ้อยคำ ภาษาที่เรียบง่าย เจตนารมณ์และการบังคับใช้ต้องมีความเป็นธรรม มีการสร้างกลไกปรับปรุงกฎหมายที่ไม่มีลักษณะดังกล่าว

๒.๒ ในด้านผู้บังคับใช้กฎหมาย จัดทำคู่มือการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจัดฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ และความเชี่ยวชาญในกฎหมายที่ตนเองบังคับใช้ สร้างกลไก

การตรวจสอบติดตามการปฏิบัติ และการละเลยการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบังคับใช้กฎหมายอย่างเหมาะสม ถูกต้องเป็นธรรม

๒.๓ ในด้านผู้ถูกบังคับใช้กฎหมาย ให้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องกฎหมายให้แก่ประชาชนโดย สื่อสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน รวมทั้ง หน่วยงานราชการต้องมีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น อนุบัญญัติ เทศบัญญัติ เป็นต้น สร้างค่านิยมและวัฒนธรรม ให้เป็นกลไกในการทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

๒.๔ ให้เกิดการปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายบริหาร หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในสังกัดฝ่ายบริหารที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มครองสิทธิ เสรีภาพและความยุติธรรมแก่ประชาชน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณะ

๓. ประเด็นการปฏิรูป/การพัฒนา

ปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมายในทุกภาคส่วน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ขอบเขตของงาน

พิจารณาการปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายบริหารและองค์กรอิสระที่มีอำนาจหน้าที่ในการ บังคับใช้กฎหมาย โดยให้อยู่ในขอบเขตของบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ถูกบังคับใช้ กฎหมาย รวมถึงการสร้างมาตรการทางกฎหมายและนโยบายของภาครัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีการบังคับใช้ กฎหมายอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ

๕. เครือข่ายพันธมิตร

๕.๑ รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย

๕.๒ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน

๕.๓ องค์กรวิชาชีพ เช่น สภานายความ สภาวิศวกร และสภาวิชาชีพต่าง ๆ

๕.๔ องค์กรภาคเอกชนทุกองค์กร

๕.๕ องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) หรือองค์กรชุมชนต่าง ๆ

๖. ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์

๖.๑ ยกเว้นพระราชบัญญัติการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิรูปการบังคับใช้ กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในภาครัฐ

๖.๒ ก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างเคร่งครัด เกิดผลเป็นรูปธรรม เป็นไปตาม เจตนารมณ์และเป็นที่ยอมรับแก่ประชาชน

๖.๓ การปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมายก่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาค และเท่าเทียมกัน

๖.๔ ให้สังคมมีระเบียบและมีความสงบเรียบร้อย

๗. ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย

การปฏิรูปการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ จะมีผลให้การบังคับใช้กฎหมายของไทยเป็นไป ตามเจตนารมณ์ มีประสิทธิภาพ เกิดความเป็นธรรม ให้เกิดความสงบสุขในบ้านเมือง และเป็นที่ยอมรับของ ประชาชนมากขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศไทย

๘. กรอบระยะเวลา

ผลสัมฤทธิ์ตามตัวบ่งชี้ จะต้องมีความหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ คาดว่าจะยกเว้น แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เสร็จภายในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๘

ส่วนที่ ๒ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม

ซึ่งคณะกรรมการได้จัดแบ่งลำดับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไว้ ดังนี้

๑. การปฏิรูปองค์กรและกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาล ได้ศึกษาการปฏิรูปองค์กรอัยการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม (โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และกระบวนการทำงาน) และเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ยกเลิกกฎหมาย หรือร่างกฎหมายใหม่ ขององค์กรอัยการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และหน่วยงาน และได้ศึกษากระบวนการทางกฎหมายในการป้องกันหรือการแก้ไขความขัดแย้ง เพื่อไม่ให้เกิดคดีความหรือการไกล่เกลี่ยให้คดียุติโดยไม่ต้องนำคดีไปสู่ศาล โดยได้มีการประชุมและพิจารณา เกี่ยวกับการปฏิรูปการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในส่วนงานที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดกรอบการปฏิรูป คือ

๑. ประเด็นปัญหา

๑.๑ ระบบการสอบสวนที่แยกส่วนระหว่างพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ ทำให้การสอบสวนไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะในคดีที่มีความซับซ้อน ยุ่งยาก

๑.๒ ยังไม่มีความชัดเจนทางกฎหมาย ในการเพิ่มอำนาจหน้าที่เจ้าหน้าที่ตำรวจ และพนักงานอัยการ ให้มีอำนาจหน้าที่ในการลดปัญหาและให้ยุติปัญหาทางคดีความก่อนนำคดีไปสู่ศาล โดยให้ใช้ระบบการชะลอการฟ้อง และกำหนดมาตรการให้คดีความยุติก่อนที่จะนำคดีไปฟ้องศาล

๑.๓ ยังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำ ผู้ต้องหาที่เป็นคนยากจน หรือด้อยโอกาสประสบปัญหาในการต่อสู้และรักษาสีทธิขั้นพื้นฐานของตนในขั้นตอนการสอบสวนก่อนฟ้องเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน

๑.๔ มีการฟ้องคดีอาญาต่อศาลมากเกินไป ทำให้คดีค้างพิจารณาจำนวนมาก และใช้เวลาานานมากกว่าคดีจะถึงที่สุด

๑.๕ องค์กรสำคัญในกระบวนการยุติธรรม ยังมีการบริหารจัดการที่ไม่เหมาะสม ไม่มีการบูรณาการทำงานร่วมกันทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่มีประสิทธิภาพ และบางครั้งเป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวกยุติธรรม

๑.๖ พนักงานอัยการไม่สามารถช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาสในการดำเนินคดีแพ่ง ที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปโครงสร้างการบริหารงานบุคคลขององค์กรอัยการ และปฏิรูปโครงสร้างของสภาพนายความ และระบบการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของนายความ (ยกเว้นการปฏิรูปโครงสร้างตำรวจ)

๒.๒ เพื่อปฏิรูปกระบวนการสอบสวนและสั่งคดี ให้มีการบูรณาการและสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพแก่ประชาชน

๒.๓ เพื่อปฏิรูปมาตรการทดแทนการฟ้องคดี เพื่อลดปริมาณคดีสู่ศาล

๓. ประเด็นการปฏิรูป

๓.๑ ปฏิรูปกระบวนการสอบสวนในคดีสำคัญ โดยให้พนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนกับพนักงานสอบสวน และการเข้าสอบสวนคดีตามที่กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการ

๓.๒ ปฏิรูปกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ และชั้นศาล ให้สามารถใช้หลักประกันเดียวกันได้ตลอดทั้งคดี

๓.๓ ปฏิรูปมาตรการทดแทนการสั่งฟ้องคดี เช่น การไกล่เกลี่ย การชะลอการฟ้องเพื่อลดปริมาณคดีสู่ศาล

๓.๔ ปฏิรูปโครงสร้างขององค์กรอัยการและกรมสอบสวนคดีพิเศษ

- ๓.๕ ปฏิรูปโครงสร้างสภานายความ และระบบการควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของนายความ
- ๓.๖ ปฏิรูปการบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม
- ๓.๗ ปฏิรูปอำนาจของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีแพ่งที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะแทนประชาชนผู้ด้อยโอกาส

๔. ขอบเขตของงาน

๔.๑ ปฏิรูปกระบวนการสอบสวนและการฟ้องคดี

๔.๒ ปฏิรูปโครงสร้างองค์กรอัยการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และสภานายความ

๕. ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์

๕.๑ การอำนวยการความยุติธรรมชั้นสอบสวน และสั่งคดีเป็นไปโดยเร็ว ให้โอกาสแก่ประชาชนที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยเสมอภาค ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

๕.๒ ปริมาณคดีอาญาที่ฟ้องศาลลดลงอย่างมีนัยสำคัญ

๕.๓ การบริหารงานบุคคลขององค์กรอัยการ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้มีหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

๕.๔ การให้บริการทางวิชาชีพของนายความต่อประชาชนมีคุณภาพที่ดีขึ้น

๖. ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย

๖.๑ ลดปริมาณคดีชั้นศาล ทำให้ศาลสามารถตัดสินคดีมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๖.๒ คนยากจนเข้าถึงความยุติธรรมได้มากขึ้น ขจัดปรากฏการณ์ความยุติธรรมสองมาตรฐาน ทำให้ฐานะทางการเงินไม่เป็นอุปสรรคต่อการแสวงหาความยุติธรรม

๗. กรอบระยะเวลา

ผลสัมฤทธิ์ตามตัวบ่งชี้ จะต้องมีความหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ คาดว่าจะยกร่างแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เสร็จภายในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๘

๒. การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในชั้นศาล ได้ศึกษาการปฏิรูปองค์กรศาล (โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และกระบวนการทำงาน) เสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ยกเลิกกฎหมาย หรือร่างกฎหมายใหม่ ขององค์กรศาล และงานเกี่ยวเนื่อง และพิจารณาสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะของการปฏิรูปงานศาล ได้มีการประชุมและพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิรูปการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยมีกรอบการปฏิรูปและสรุปความเห็นที่มีความจำเป็นต้องปฏิรูป คือ

๑. ประเด็นปัญหา

(๑) ปัญหาเกี่ยวกับโครงสร้างขององค์กรศาล

(๒) การพัฒนาระบบวิธีพิจารณาคดีและระบบองค์คณะในองค์กรศาล

(๓) ปัญหาความขาดแคลนบุคลากรที่เชี่ยวชาญในแต่ละองค์กรศาล

(๔) การอำนวยการความยุติธรรมแก่ประชาชนให้ทั่วถึง

(๕) การสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรศาล

(๖) ระบบการอุทธรณ์ฎีกาในองค์กรศาล

(๗) การบริหารงาน การจัดสรรงบประมาณของฝ่ายตุลาการในองค์กรศาล

(๘) การเกษียณอายุ การดำรงตำแหน่งผู้บริหาร และผู้พิพากษาอาวุโสหรือตุลาการอาวุโส

(๙) หน่วยงานเพื่อรองรับการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล

๒. วัตถุประสงค์

เพื่อให้เกิดการปฏิรูประบบงานขององค์กรศาลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างมีอิสระและปราศจากการแทรกแซง รวมทั้งให้มีการตรวจสอบคำสั่งและคำพิพากษาที่ถึงที่สุด

๓. ประเด็นการปฏิรูป

การอำนวยความสะดวกมีมาตรฐานระดับสากลโดยกำหนดให้ตุลาการหรือผู้พิพากษาพิจารณาพิพากษาคดีหรือวินิจฉัยคดีด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม มีมาตรการ การระงับข้อพิพาททางเลือกด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม เช่น การไกล่เกลี่ยและการอนุญาโตตุลาการ เป็นต้น รวมถึงมีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาค ควรเสนอให้มีการจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเฉพาะทางเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้พิพากษาศาลให้มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญคดีเฉพาะด้านเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดี รวมถึงการให้ผู้พิพากษาศาลามีหลักประกันการทำงานด้านความเป็นอิสระเป็นกลางและมีความรู้อย่างมืออาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันการแทรกแซงการวินิจฉัยชี้ขาดคดีด้วย และการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และให้มีระบบการตรวจสอบคำสั่งหรือคำพิพากษาที่ถึงที่สุด

๔. ขอบเขตของงาน

ปฏิรูปองค์กรในกระบวนการยุติธรรม อันได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลทหาร ศาลปกครอง ศาลยุติธรรมและอื่น ๆ โดยมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน บุคลากรในองค์กร ขอบเขตอำนาจ การพิจารณาคดี ผลสัมฤทธิ์ของคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษา รวมถึงผลกระทบในคำวินิจฉัยหรือคำพิพากษาคดีนั้น

๕. ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์

(๑) การอำนวยความสะดวกมีมาตรฐานระดับสากล

- พิจารณาพิพากษาคดีหรือวินิจฉัยคดีด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม
- ระงับข้อพิพาททางเลือกด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม เช่น การไกล่เกลี่ยและการอนุญาโตตุลาการ เป็นต้น
- การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาค

(๒) การกระชับความร่วมมือทางการศาล การยุติธรรม และความร่วมมือทางวิชาการในระดับประเทศ ระดับภูมิภาคอาเซียน และระดับนานาชาติ

(๓) การให้บริการการเรียนรู้แก่ประชาชน ด้านกฎหมายและการอำนวยความสะดวกของศาลที่มีมาตรฐานระดับสากล

(๔) การสนับสนุนการอำนวยความสะดวกด้วยความสะดวก รวดเร็ว และการให้บริการประชาชนที่มีคุณภาพสูงสุด

(๕) ควรมีหลักการหันเหคดีออกจากกระบวนการยุติธรรม เพื่อมิให้ผู้กระทำผิดคดีบางประเภทต้องถูกตัดสินโทษให้มีมลทินติดตัว

(๖) ควรมีมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษมากขึ้นกว่าที่มีอยู่ในกฎหมายปัจจุบันโดยคำนึงถึงผู้กระทำผิดที่เป็นผู้หญิงตามหลักการของข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rule) ด้วย

(๗) ควรจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษเฉพาะทางเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้พิพากษาศาลให้มีความเชี่ยวชาญ ชำนาญคดีเฉพาะด้านเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ในการพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดี

(๘) ผู้พิพากษาตุลาการจะต้องมีหลักประกันการทำงานด้านความเป็นอิสระเป็นกลางและมีความรู้
อย่างมืออาชีพ รวมทั้งมีระบบป้องกันการแทรกแซงการวินิจฉัยชี้ขาดคดีและการบังคับตามคำพิพากษาหรือคำสั่งด้วย
และให้มีระบบการตรวจสอบคำสั่งหรือคำพิพากษาที่ถึงที่สุด

(๙) การบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

๖. ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย

(๑) ทำให้ระบบวิธีพิจารณาคดีและระบบองค์คณะในองค์กรศาล เกิดความสมดุลกับจำนวนคดี
การพิจารณาคดีมีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขความเดือดร้อนเสียหายให้แก่ประชาชนทันเวลา

(๒) เพื่อให้มีบุคลากรที่เชี่ยวชาญในแต่ละองค์กรศาล ในการวินิจฉัยพิพากษาคดี

(๓) ก่อให้เกิดการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนให้ทั่วถึง

(๔) พัฒนาระบบงานในแต่ละศาลให้มีความเป็นธรรมเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการบริหารงาน
ขององค์กรศาล และเป็นไปเพื่อการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดแก่ประชาชน

(๕) มีระบบการประเมินผล ความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรศาลและ
การปฏิบัติหน้าที่ของศาลในกระบวนการยุติธรรม

๗. กรอบระยะเวลา

ผลสัมฤทธิ์ตามตัวบ่งชี้ จะต้องมีความหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ คาดว่าจะยกร่าง
แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เสร็จภายในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๘

๓. การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมในองค์กรอิสระ ได้ศึกษาปัญหาการทำหน้าที่ขององค์กรอิสระ
ในกระบวนการยุติธรรม ศึกษาโครงสร้างอำนาจหน้าที่และปัญหาอุปสรรคขององค์กรอิสระ และข้อเสนอแนะ
และแนวทางการแก้ไขปัญหาการทำงานในองค์กรอิสระ ได้มีการประชุมและพิจารณาเกี่ยวกับการปฏิรูป
การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยมีกรอบการปฏิรูปและสรุปความเห็นที่มีความจำเป็นต้องปฏิรูป คือ

๑. ประเด็นปัญหา

(๑) ด้านการสรรหาคณะกรรมการในแต่ละองค์กร

(๒) ด้านโครงสร้างอำนาจหน้าที่และภารกิจ

(๓) ปัญหาการทำงานที่ล่าช้าและซ้ำซ้อน

(๔) ข้อจำกัดในการทำงานที่เกิดจากข้อกฎหมาย

(๕) การกำหนดกรอบระยะเวลาการทำงานและบทลงโทษ

(๖) ปัญหาการเสนอรายงานต่อรัฐสภาต้องให้องค์อำนาจเป็นผู้เสนอรายงาน

(๗) กรณีการรายงานผลการดำเนินงานควรมีการดำเนินการให้สาธารณชนทราบ

๒. วัตถุประสงค์

เพื่อให้เกิดการปฏิรูประบบการทำงานขององค์กรอิสระ ซึ่งจะทำได้ดำเนินการอำนวยความสะดวก
ความยุติธรรมให้กับประชาชนอย่างเป็นมาตรฐานสากล มีประสิทธิภาพ ได้รับการยอมรับ มั่นคงและยั่งยืน

๓. ประเด็นการปฏิรูป

ศึกษาและพิจารณาแก้ปัญหากรณีการสรรหาคณะกรรมการของแต่ละองค์กรอิสระ รวมถึงโครงสร้าง
การทำหน้าที่ของทุก ๆ องค์กรอิสระ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ป้องกันการทำงานที่ล่าช้า และซ้ำซ้อน
กันระหว่างองค์กร ซึ่งควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลา บทลงโทษ และแก้ไขกฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง
พร้อมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้บุคลากรภายในองค์กรในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึง ต้องรายงานผลต่อรัฐสภา
โดยองค์อำนาจเป็นผู้เสนอรายงาน และให้รายงานการดำเนินงานต่อสาธารณชนด้วย เพื่อความโปร่งใส และเป็น
ที่ยอมรับของประชาชน

๔. ขอบเขตของงาน

ปฏิรูปองค์กรอิสระ อันได้แก่ คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยศึกษากระบวนการสรรหา โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การบริหารงานบุคลากรในองค์กร ขอบเขตอำนาจหน้าที่ ผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๕. ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์

(๑) ระบบการบังคับใช้กฎหมายและกลไกการคุ้มครองความยุติธรรมมีประสิทธิภาพ

- พิจารณาคดีและรวบรวมหลักฐาน และจัดทำสำนวนคดีด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรมตามหลักนิติธรรม

- สามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

- การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาค

(๒) บูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรอื่นที่มีภารกิจในทำนองเดียวกัน

(๓) สนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้แก่ประชาชน ด้านกฎหมายและการอำนวยความสะดวกที่มีมาตรฐานระดับสากล

(๔) สนับสนุนการอำนวยความสะดวกด้วยความสะดวก รวดเร็ว และการให้บริการประชาชนที่มีคุณภาพสูงสุด

๖. ผลกระทบเชิงบวกในวงกว้างต่อประเทศไทย

(๑) ทำให้ระบบวิธีพิจารณาคดีและระบบองค์คณะเกิดความสมดุล การพิจารณาคดีมีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขความเดือดร้อนและความเสียหายให้แก่ประชาชนได้ทันกาล

(๒) มีระบบและกลไกในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรอิสระ (Check and Balance) อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) ก่อให้เกิดการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง

(๔) พัฒนาระบบงานขององค์กรอิสระให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

๗. กรอบระยะเวลา

ผลสัมฤทธิ์ตามตัวบ่งชี้ จะต้องมีความหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้เป็นไปตามตัวบ่งชี้ คาดว่าจะยกเว้นแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เสร็จภายในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๘

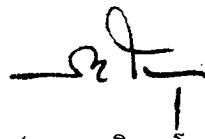
๕. ข้อเสนอแนะประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการที่นำเสนอต่อสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา

คณะกรรมการการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ได้เสนอแนวทางการปฏิรูปการจัดทำกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ในส่วนสำคัญ และส่วนที่ประชาชนเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะมา (ยกเว้นแนวทางการปฏิรูปพิจารณาการตำรวจที่ได้แยกแนวทางการปฏิรูปไว้ต่างหากอีกฉบับหนึ่ง) ดังนี้

๑. การจัดทำและปรับปรุงกฎหมายยังมีกระบวนการที่ใช้เวลานาน ซับซ้อนและมีขั้นตอนมาก และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีส่วนได้เสีย จึงควรจะมีการปฏิรูปกระบวนการตรากฎหมายและปรับปรุงกฎหมายปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา และพระราชบัญญัติคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย ในการแบ่งอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับร่างกฎหมายที่สามารถทำให้ได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชนและสังคมโดยรวม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น

๒. ปัญหาของกฎหมายที่กระจัดกระจาย ไม่เป็นหมวดหมู่ และมีกฎหมายหลายฉบับที่สมควรยกเลิกหรือปรับปรุง
๓. ให้มีกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับการเปิดเสรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยใช้หลักต่างตอบแทน
๔. การจัดทำกฎหมายด้านการจัดการประชากรอาเซียนให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ
๕. ให้มีการปฏิรูปกฎหมาย องค์กรในกระบวนการยุติธรรม องค์กรอิสระในส่วนงานกระบวนการยุติธรรม และการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ อย่างมีมาตรฐาน เพื่อสร้างความสงบสุขและความผาสุกให้กับประชาชนและสังคม
๖. ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในองค์กรกระบวนการยุติธรรมและในกระบวนการร่างกฎหมาย
๗. ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นธรรม มีมาตรฐาน ไม่เลือกปฏิบัติ และขจัดความเหลื่อมล้ำ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐต้องไม่ใช้อำนาจไปในทางแสวงหาผลประโยชน์อันไม่ควรได้โดยชอบ ไม่สร้างความเดือดร้อน หรือไม่กระทำความผิดต่อกฎหมายเสียเอง
๘. ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เพื่อให้ประชาชนมีระเบียบวินัยและมีวัฒนธรรมทางสังคม ในการอยู่ร่วมกัน ขจัดและลดปัญหาความขัดแย้งทางคดีความ รวมทั้งให้ประชาชนมีความรักความสามัคคีและเกิดความปรองดอง
๙. ให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจและปฏิบัติหน้าที่ด้วยจิตวิญญาณ มีความรับผิดชอบและมีความกระตือรือร้น มีมาตรฐาน สร้างหลักประกันและคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่และการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ
๑๐. ให้มีการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการป้องกันการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งให้มีกฎหมายและมาตรการป้องกันการก้าวร้าวแย่งชิงเจ้าหน้าที่รัฐและกระบวนการยุติธรรมจากนักการเมืองที่ไม่มีหน้าที่และจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
๑๑. ให้มีการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายอย่างทั่วถึง และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยสะดวก ไม่ยุ่งยาก ไม่เสียค่าใช้จ่ายหรือเสียค่าใช้จ่ายไม่มาก การพิจารณาคดีและการตัดสินคดีความต้องไม่ล่าช้า
๑๒. ให้มีกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่เป็นกลไกป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพ มีมาตรการเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษอย่างได้ผล และให้คดีทุจริตคอร์รัปชันไม่มีอายุความ
๑๓. ให้มีกระบวนการตรวจสอบการทำงาน จริยธรรม ธรรมภิบาล ที่เข้มแข็ง โดยให้ประชาชนสามารถร้องเรียนไปยังองค์กรตรวจสอบ และให้ประชาชนสามารถรับรู้ข้อมูลจากการให้ปากคำของคู่กรณีด้วย
๑๔. เพื่อให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจและไว้วางใจการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม
๑๕. ให้มีระบบการประเมินผลความเชื่อถือและความพึงพอใจของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมทุกปี

จึงขอเสนอแนวทางการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมในวาระแรก เพื่อให้สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ ได้พิจารณาและให้สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติเสนอแนวทางการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้สมบูรณ์ต่อไป

(พลเอก จิระ โกมลพงค์)

เลขาธิการคณะกรรมการการ